

Ciutadania, literatura, llengua

«Visquin on visquin, siguin de dretes o d'esquerres, si la seva obra és en català forma part de la literatura catalana»

Res no esdevé tan esgotador com la defensa de les evidències, un cop i un altre, repetidament. I, ben sovint, res no costa tant de veure com allò que tens a tocar, a un pam del nas. Una de les passes que retorna, cada any, és què cal entendre per literatura catalana. I, en aquesta definició, s'hi barregen amb una frivolidat colossal conceptes tan distints com ara la ciutadania o la nacionalitat dels literats i la llengua literària que empren, talment com si fos la primera, la ciutadania, allò que en determinés la identitat de la segona, la literatura.

Doncs, bé, ara sembla que hi torna a haver-n'hi passa, després que un diputat pertanyent a un dels diversos grups ultraespanyolistes del Parlament, sens dubte el que té un perfil més ètnic, obsessiu i fanàtic amb la identitat, ha tornat a treure el tema, manipulant-lo com correspon a l'ADN de la casa. Aital espècimen, màster en odi, retreia unes declaracions de fa anys, segons les quals l'obra literària dels alemanys que escrivien en turc no pertanyia a la literatura alemanya, sinó a la turca, sense que, per això, deixessin de ser, en cap moment, ciutadans alemanys.

Yasar Kemal, candidat en diverses ocasions al Premi Nobel de Literatura i establert a Suècia, és un dels escriptors més importants de la literatura turca contemporània, però no pas de la sueca, ja que escrivia en turc i no en suec. Rainer Maria Rilke i Franz Kafka eren escriptors txecs que escrivien en alemany i, per tant, la seva obra pertany a la literatura alemanya, no a la txeca, ja que aquesta és l'escriptura en txec. L'obra de l'irlandès Samuel Beckett posterior a la II Guerra Mundial és escrita en francès i, s'inscriu, doncs, en la literatura francesa. El dramaturg romanès Eugène Ionesco escriví en francès la seva obra literària, la qual forma part també de la literatura francesa.

El català Cèsar August Jordana és autor, entre altres obres, de la novel·la breu *El Rusio i el Pelao*, ambientada en un dels suburbis de Santiago de Xile, ciutat on va viure i morir. Però no és pas el lloc on vivia i on morí, ni l'escenari humà, urbà, social que descriu el que determina la identitat de la seva literatura, sinó la llengua emprada en la seva redacció, perquè totes les literatures pertanyen a la llengua en què estan escrites. Per aquest motiu, Jordana pertany no pas a la literatura xilena, sinó a la catalana. Igual com Tísner, resident a Mèxic durant un quart de segle, on feu una de les seves obres més conegudes, *556 Brigada Mixta*, pertany a la literatura catalana i no a cap altra. Com passa amb l'obra del seu cunyat, Pere Calders, també establert a Mèxic, on publicà *Cròniques de la veritat oculta* o amb l'autor de *Crònica del país natal*, Artur Bladé i Desumvila, en la mateixa situació.

Mercè Rodoreda, resident durant dècades a Ginebra, on escriví *Jardí vora mar*, *La plaça del Diamant* o *El carrer de les camèlies*, forma part de la literatura catalana i no de cap altra. En canvi, no hi pertany Gabriel García Márquez, autor de *Cien años de soledad*, apareguda el 1967, quan començà a viure a Barcelona, ciutat on el seu amic Tísner la traduï al català per voluntat expressa de l'escriptor colombià.

Manuel Vázquez Montalbán i Eduardo Mendoza, aquest llevat de la seva obra dramàtica en català, són escriptors catalans que formen part de la literatura espanyola, però no de la catalana, sense que, aquest fet, els privi de la seva condició de catalans, en absolut. L'obra de Jonathan Littell, nord-americà resident a Barcelona i premi Goncourt de novel·la en francès, o la de l'algerià Salem Zeina, escriptor en amazic, que viu també a Catalunya, no pertanyen a la literatura catalana, sinó a la francesa i a l'amaziga, respectivament.

La taronjada es fa amb taronja, la pintura amb pinzells, la música amb sons i la literatura

amb una llengua. I és la llengua el que determina la literatura on cal ubicar l'obra dels diferents escriptors, tinguin la nacionalitat, ciutadania, ideologia o residència que tinguin. Són aspectes absolutament distints, de manera que hom pot trobar escriptors catalans que escriuen català, l'obra dels quals s'estudia a la literatura catalana i totalment contraris, posem per cas, a l'autodeterminació i la independència nacional, i d'altres escriptors catalans que, escrivint en espanyol, en siguin partidaris o tan indiferents com alguns dels que ho fan en català.

Si la llengua és el que fa una literatura, només cal entrar a Google per veure que la literatura alemanya és la que s'escriu en aquesta llengua i no en cap altra, la francesa la que es fa en francès, la italiana la que es fa en italià, la sueca la que es fa en suec i l'espanyola només la que es fa en espanyol. Per aquest motiu, tant als centres educatius d'Espanya, com a totes les universitats del món, quan s'estudia la literatura espanyola s'ensenya, exclusivament, la que és escrita en espanyol i no en cap dels altres sis idiomes parlats a l'Estat espanyol.

Vet aquí la raó per la qual la literatura catalana és la que es fa en llengua catalana. Per a determinar-ne la pertinença a aquesta serveix, exactament, el mateix raonament i classificació que val per als altres. Tant si es tracta de Josep Sebastià Pons, Jordi Pere Cerdà, Simona Gay, Pere Verdager, Joan-Lluís Lluís o Daniel Bezsonoff, amb passaport francès; de Jaume Cabré, Josep Vallverdú, Baltasar Porcel, Blai Bonet, Pau Faner, Josep M.Llompарт, M.A.Salvà, M.Costa i Llobera, Joan Alcover, Marià Villangómez, I.C.Simó, Joan F.Mira, Enric Valor o Ferran Torrent, amb passaport espanyol; d'Albert Villaró amb passaport andorrà o de Rafel Caria, amb passaport italià.

Per això, l'obra en català de la txeca Monika Zgustová, autora de *Contes de la lluna absent* pertany a la literatura catalana, com l'obra de l'anglès Mattheew Tree en el mateix idioma, igual com l'escriu en català pel portuguès Manuel de Seabra. Visquin on visquin, siguin de dretes o d'esquerres, tant se val la seva ciutadania o nacionalitat, súbdits d'Espanya, França, Andorra, Itàlia o d'on sigui, si la seva obra és en català forma part de la literatura catalana. Aquí i a la Xina popular.